

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad Sgrwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgrwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	9 Mehefin 2026
Pwnc:	Adroddiad Blynyddol y Gymraeg 2025/26
Cadeirydd Sgrwtini:	Cynghorydd Sonia Williams

1. Pwy fydd yr aelod portffolio yn cyflwyno / arwain yr adroddiad?

Aelod Portffolio	Rôl
Cynghorydd Dafydd Roberts	Aelod portffolio ar gyfer Addysg a'r Gymraeg
Swyddog Gwasanaeth (yn cefnogi)	Rôl
Dyfan Sion Ffreuer Owen	Pennaeth Gwasanaethau Democraidd Rheolwr Polisi a'r Gymraeg

2. Pam y gofynnir i'r Pwyllgor Sgrwtini ystyried y mater

Cyflwynir yr adroddiad hwn i'r Pwyllgor Sgrwtini er mwyn galluogi aelodau i ddarparu her gadarn a sicrwydd ar berfformiad y Cyngor o ran cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Mae hyn yn rhoi cyfle i'r Pwyllgor:

- Asesu pa mor effeithiol yw trefniadau'r Cyngor wrth gyflawni ei ddyletswyddau statudol
- Gwerthuso effaith y trefniadau ar brofiad defnyddwyr gwasanaethau
- Nodi meysydd lle mae angen cryfhau perfformiad neu gyflymu cynnydd

Mae'r broses graffu hefyd yn allweddol i sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol a bod ffocws clir ar welliant parhaus.

3. Rôl y Pwyllgor Sgrwtini ac argymhellion

- Er sicrwydd
 Er argymhelliad i'r Pwyllgor Gwaith
 Er gwybodaeth

Argymhelliad(ion): Gwahoddir y pwyllgor i graffu a gwneud sylwadau ar Adroddiad Blynyddol y Gymraeg cyn ei gyflwyno am gymeradwyaeth dirprwyedig gan yr aelod portffolio i'w gyhoeddi.

4. Sut mae'r argymhelliad(ion) yn cyfrannu at amcanion Cynllun y Cyngor?

Mae'r iaith Gymraeg yn un o amcanion strategol y cynllun. Mae'n cynnwys ymrwymïadau i gydymffurfio â safonau'r Gymraeg, darparu gwasanaethau Cymraeg o safon ac i ddatblygu defnydd o'r iaith yn ein gweinyddiaeth.

5. Themâu sgrïwtini allweddol

Y meysydd allweddol ddylai'r Pwyllgor Sgrïwtini ganolbwyntio arnynt:

1. **Effaith** – I ba raddau mae trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn cefnogi gwella profiad defnyddwyr gwasanaethau sy'n dymuno defnyddio'r Gymraeg?
2. **Gweithlu** – A oes gan y Cyngor gynllun clir a realistig i ddatblygu sgiliau Cymraeg y gweithlu dros y tymor canolig i gefnogi darpariaeth gwasanaethau?
3. **Blaenoriaethau** – Yn seiliedig ar gynnwys yr adroddiad blynyddol, beth yw'r blaenoriaethau pwysicaf ar gyfer y 12 mis nesaf?

6. Pwyntiau allweddol / crynodeb

Mae'r adroddiad hwn yn cyflawni gofynion statudol Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 drwy amlinellu sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau dros 2025/26, gan gynnwys darparu gwasanaethau Cymraeg, gweithredu'r polisi iaith, a hybu defnydd o'r Gymraeg ar draws ei weithgareddau.

Mae'r adroddiad yn dangos cynnydd mewn nifer o feysydd, yn enwedig o ran hyfforddiant, hunanreoleiddio a hyrwyddo defnydd mewnol ac allanol o'r Gymraeg. Ar yr un pryd, mae'n tynnu sylw at bwysigrwydd parhau i gryfhau capasiti'r gweithlu a sicrhau defnydd mwy cyson o'r Gymraeg ar draws gwasanaethau'r Cyngor.

Yn sgil hyn, mae'r cyfnod nesaf yn cynnig cyfle i adeiladu ar y sylfeini sydd eisoes ar waith drwy ganolbwyntio ar:

- Datblygu sgiliau Cymraeg staff ymhellach
- Sicrhau cydymffurfiaeth gyson ar draws pob gwasanaeth
- Cefnogi newid diwylliannol i wneud defnydd o'r Gymraeg yn fwy naturiol o fewn y gweithle

Gwahoddir y Pwyllgor felly i ddarparu her adeiladol ar gynnwys yr adroddiad, gan ystyried i ba raddau mae'r cynnydd a nodir yn trosi i welliant ymarferol ym mhrofiad defnyddwyr gwasanaethau a'r defnydd o'r Gymraeg o ddydd i ddydd.

7. Aseidiadau effaith

7.1. Aseiad effaith integredig (ystyriaethau cydraddoldeb, y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, a'r Gymraeg) wedi ei gynnal?

Do

Naddo

Os naddo, eglurwch pam: Ni ystyrir bod angen cynnal aseiad effaith llawn ar gyfer yr adroddiad hwn. Mae'r adroddiad yn ddogfen ôl-weithredol sy'n crynhoi perfformiad a gweithgareddau'r Cyngor dros gyfnod penodol, ac nid yw'n cyflwyno penderfyniadau newydd na newidiadau i bolisi neu ddarpariaeth gwasanaethau.

Pe bai unrhyw ddatblygiadau neu gynigion newydd yn deillio o gynnwys yr adroddiad yn y dyfodol, byddant yn destun aseiad effaith priodol fel rhan o brosesau'r Cyngor.

7.2. Effeithiau posibl ar grwpiau gwarchoddedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Ni nodir unrhyw effeithiau newydd, uniongyrchol na negyddol. Yn gyffredinol, mae'r gweithgareddau a amlinellir yn debygol o gael effaith niwtral neu gadarnhaol, gan eu bod yn hyrwyddo cydraddoldeb ieithyddol a mynediad at wasanaethau.

Mae trefniadau megis darpariaeth hyblyg, gwybodaeth ddwyieithog a hyfforddiant staff yn cefnogi mynediad teg i bawb.

7.3. Effeithiau posibl ar bobl sy'n dioddef anfantais economaidd-gymdeithasol (penderfyniadau strategol)

Ni nodir unrhyw effeithiau newydd na negyddol. Disgwylir effaith niwtral neu gadarnhaol, gan fod y gwaith yn cefnogi mynediad cyfartal at wasanaethau a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.

Mae'r Cyngor yn parhau i hyrwyddo cynhwysiant drwy ddarpariaeth ddwyieithog a datblygu sgiliau staff.

7.4. Effeithiau posibl ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Ni nodir unrhyw effeithiau negyddol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg nac ar ei statws. Yn hytrach, mae'r adroddiad yn dangos sut mae'r Cyngor wedi cynnal a chryfhau defnydd o'r Gymraeg, gan gefnogi effaith gyffredinol gadarnhaol neu niwtral.

7.4 Effaith posibl ar darged Carbon Sero Net y Cyngor

Amherthnasol.

8 Goblygiadau ariannol

Amherthnasol.

9 Atodiadau

Adroddiad Blynyddol y Gymraeg 2025 i 2026

10 Awdur yr adroddiad a phapurau cefndir

Ffreuer Owen, Rheolwr Polisi a'r Gymraeg

- Polisi Iaith Gymraeg
- Llunio adroddiad blynyddol safonau'r Gymraeg: Dogfen gyngor arferion da